

Відгук отримано
15.11.2023

1

Голова спеціалізованої
вченої ради

ДФ 26.133.048
(Олексюк О.М.)

Голові разової спеціалізованої вченої ради
ДФ 26.133.048

доктору педагогічних наук, професору
завідувачу кафедри музикознавства
та музичної освіти
Олексюк Ользі Миколаївні

ВІДГУК

Сисоевої Світлани Олександрівни, доктора педагогічних наук, професора, дійсного члена (академіка) НАПН України, академіка-секретаря відділення філософії освіти, загальної та дошкільної педагогіки НАПН України про дисертаційну роботу Савченко Юлії Олександрівни «Формування готовності майбутніх керівників вокальних ансамблів до творчої взаємодії з музичним колективом», подану до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки, Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка.

1. Актуальність дисертаційного дослідження.

В умовах воєнного стану і повоєнного відновлення України музика має і буде мати особливу цінність для людини, як засіб психологічної підтримки, терапії, відновлення емоційного стану, засіб національного та військово-патріотичного виховання. Модернізація вищої музичної освіти України в наш час відбувається на засадах гуманізму, філософії людиноцентризму, спрямованості на розвиток духовності і моральності людини, її сутнісних сил, особистісного творчого потенціалу. Відповідно до Національної програми «Освіта» (Україна ХХІ ст.), документів ЮНЕСКО, зокрема Конвенції про охорону та заохочення розмаїття форм культурного самовираження, Дорожньої карти мистецької освіти, принципи гуманізації освіти, що утверджують людину як найвищу соціальну цінність повністю відповідають головним принципам мистецької освіти.

Особливої уваги потребують діти і молодь. Вони цікавляться музикою, зокрема вокально-ансамблевим мистецтвом, відродження якого ми спостерігаємо сьогодні. Відомими в усьому світі є українські ансамблі «Man Sound», «Пікардійська терція», популярні виконавці та гурти, зокрема «Без обмежень», Артем Пивоваров, «Антигіла» тощо.

Аналіз останніх музично-педагогічних досліджень доводить, що пріоритетне місце в субкультурі молоді займає сучасна естрадна музика, зокрема вокальна, яка розглядається як загальнодоступна і масова, оскільки огортає людину з дитинства і супроводжує все життя. Все більше дітей і

молодих людей бажають займатися естрадним співом індивідуально або у вокальних ансамблях. Залучення дітей та молоді до цього різновиду мистецтва на основі творчої взаємодії всіх учасників колективу в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення України є надзвичайно актуальним завданням, оскільки творчість має значний психореабілітаційний ефект, а тому сприяє покращенню емоційного і психічного стану людини.

У ролі головного організатора творчої взаємодії у вокально-ансамблевих колективах виступає керівник вокального ансамблю. Тому розвиток професійних і творчих якостей майбутніх керівників вокальних ансамблів є актуальною і соціально важливою проблемою для дослідження.

Проблеми професійного розвитку фахівця, становлення його професіоналізму в контексті сучасних гуманістичних підходів успішно досліджуються в Україні. Разом з тим праць, які б розкривали формування готовності керівників вокальних ансамблів до творчої взаємодії з музичним колективом, забезпечуючи тим самим розкриття творчого потенціалу кожного його учасника та всього вокального колективу в цілому, бракує у науково-педагогічному просторі.

Необхідність опрацювання окресленої проблеми в теоретичному та методичному вимірах, її актуальність і соціальна значущість, об'єктивна потреба педагогічної практики в розв'язанні – безумовно стали тими чинниками, які зумовили вибір дисертанткою теми дослідження.

2. Наукова новизна результатів дисертації

Наукова новизна результатів дисертації зумовлена тим, що авторкою вперше обґрунтовано організаційно-методичні засади формування готовності майбутніх керівників вокальних колективів до творчої взаємодії з музичним колективом (модель, методика, умови) та експериментально перевірено ефективність організаційно-педагогічних умов їх впровадження; розроблено методика формування готовності майбутніх керівників вокальних колективів до творчої взаємодії з музичним колективом; представлено авторське визначення поняття «готовність майбутніх керівників вокальних ансамблів до творчої взаємодії з музичним колективом», яке враховує специфіку освіти у творчому музичному середовищі.

3. Теоретичне і практичне значення результатів дисертації

Теоретичне значення дослідження Ю.О. Савченко полягає у тому, що авторкою здійснено моделювання процесу формування готовності керівників вокальних ансамблів до творчої взаємодії з музичним колективом, що

представлено у дисертації в розробленій структурно-компонентній моделі означеного процесу; обґрунтовано структурні компоненти моделі, а саме: мету, творче музичне середовище, теоретичний блок, який містить методологічні підходи, принципи, структурні компоненти готовності, критерії сформованості готовності; методичний блок, який охоплює методику формування готовності, її організаційні етапи, методи та прийоми, рівні сформованості готовності. Теоретичне значення також мають обґрунтовані Ю.О. Савченко критерії (мотиваційно-ціннісний, когнітивно-інформаційний, креативно-діяльнісний, конструктивно-творчий) готовності керівників вокальних ансамблів до творчої взаємодії з музичним колективом, їх показники, рівні сформованості готовності, які визначені, як: високий (творчий), середній (репродуктивний), низький (інтуїтивний). Здобувачкою уточнено теоретичну сутність понять, зокрема таких: «готовність до творчої діяльності», «психологічна готовність», «творча взаємодія», які відносяться до групи базових понять дослідження. Можна констатувати, що подальшого розвитку набули форми, методи підготовки майбутніх керівників вокальних колективів до творчої взаємодії з музичним колективом.

Практичне значення дослідження полягає у розробці та практичному впровадженні методики формування готовності майбутнього керівника вокального ансамблю до творчої взаємодії з музичним колективом; експериментальній перевірці критеріїв та рівнів сформованості готовності до творчої взаємодії у вокальному колективі; розробленні та впровадженні діагностичного інструментарію для проведення комплексного експериментального дослідження організаційно-педагогічних умов формування готовності керівника до творчої взаємодії з вокальним колективом. Необхідно підкреслити й те, що результати дисертаційного дослідження можуть бути використані при організації занять з творчими колективами дітей та молоді у різних сферах мистецтв, проведенні майстер-класів з керівниками мистецьких колективів; у післядипломній освіті викладачів музичного мистецтва, при розробці навчальних та навчально-методичних матеріалів, освітніх програм і навчальних курсів. Діагностичний інструментарій, розроблений авторкою, може використовуватися для моніторингу готовності керівників вокальних колективів до творчої взаємодії з музичним колективом.

4. Наукова обґрунтованість результатів дослідження

Достовірність результатів дослідження та отриманих висновків забезпечено ґрунтовним теоретичним аналізом проблеми дослідження, фундаментальних положень загальної та музичної педагогіки, психології, які

становили підґрунтя для дослідження обраної проблеми; комплексним застосуванням теоретичних, емпіричних методів наукового пізнання та методів математичної статистики, які відповідають меті дослідження і обраному для дослідження об'єкту і предмету; структурою і логікою дисертаційної роботи, змістом параграфів та їх послідовністю.

Достовірність результатів дослідження також забезпечено обраною експериментальною базою дослідження. Дослідно-експериментальною базою дослідження були: Київський університет імені Бориса Грінченка, Криворізький державний педагогічний, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, що підтверджено відповідними довідками про впровадження результатів дослідження. Дослідженням було охоплено 187 учасників вокальних колективів; 27 керівників вокальних ансамблів та 103 учня 5-7 класів закладів початкової мистецької освіти м. Києва та Київської області.

5. Рівень виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності

Наукові завдання, поставлені дисертанткою, повністю виконано на високому кваліфікаційному рівні. У дисертаційному дослідженні Савченко Юлія Олександрівна чітко визначила наукових апарат дослідження: об'єкт, предмет, мету, завдання, методи дослідження, розкрила методологічну і теоретичну основи дослідження. Представлений текст кваліфікаційної праці свідчить, що здобувачка оволоділа методологією проведення наукового дослідження, набула методологічної культури щодо застосування її у практичному науковому пошуку, що дає підстави для висновку про сформованість необхідних для рівня доктора філософії науково-дослідницької і методологічної компетентностей.

6. Апробація результатів дисертації

Основні положення та результати наукового пошуку висвітлено й обговорено на 13 міжнародних науково-практичних конференціях. Результати дослідження представлялися також на наукових семінарах кафедри освітології та психолого-педагогічних наук, кафедри музикознавства та музичної освіти та кафедри академічного та естрадного вокалу Київського університету імені Бориса Грінченка.

Основні теоретичні положення, результати та висновки дисертації висвітлені у 10 наукових публікаціях, з яких 3 – одноосібні, 7 – у співавторстві. 3 публікації надруковано у виданнях, включених (на дату опублікування) до переліку наукових фахових видань України; 3 – у

виданнях, проіндексованих у базах даних Web of Science Core Collection; 4 публікації додатково відображають результати дослідження.

7. Структура і зміст дисертації

Структура дисертаційної роботи Савченко Юлії Олександрівни «Формування готовності майбутніх керівників вокальних ансамблів до творчої взаємодії з музичним колективом» охоплює основні аспекти досліджуваної проблеми, відповідає меті і завданням дослідження.

Робота складається зі вступу, 3 розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків. Список використаних джерел охоплює 213 джерел, з них 16 іноземними мовами. Робота містить 12 додатків. Дисертацію ілюстровано 15 таблицями та 4 рисунками. Загальний обсяг дисертації складає 224 сторінки, обсяг основного тексту – 181 сторінки.

У вступі здобувачка обґрунтувала актуальність теми дослідження обраної проблеми, об'єкт, предмет, мету і завдання дослідження, розкрито зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; методологічну і теоретичну основу дослідження, наукову новизну і практичне значення роботи, дані про апробацію, впровадження результатів дослідження, відомості про структуру роботи та її обсяг.

У першому розділі дисертації «Теоретичні основи формування готовності майбутніх керівників вокальних ансамблів до творчої взаємодії з музичним колективом як наукова проблема» проаналізовано сутність та компонентну структуру готовності керівника вокального ансамблю до творчої взаємодії з музичним колективом; проблему вокально-ансамблевого виконавства як виду творчої взаємодії керівника ансамблю з музичним колективом; проаналізовано специфіку готовності майбутніх керівників вокальних ансамблів до творчої взаємодії з музичним колективом.

До наукових здобутків авторки у цьому розділі можна віднести: ґрунтовний аналіз поняття готовності до певного виду діяльності у педагогічному, психологічному та професійному аспектах; визначення ролей керівника вокального ансамблю (с. 41); обґрунтування структури готовності керівника вокального ансамблю до творчої взаємодії з музичним колективом (с. 42); авторське визначення готовності керівника вокального ансамблю до творчої взаємодії з музичним колективом (с. 54–55); аналіз чинників впливу професійності керівника на процес вокального виховання і розвитку співака і ансамблю (с. 64); розгляд феномену «взаємодія» (с. 78); обґрунтування творчої взаємодії як практичного механізму гуманізації музичної освіти (с. 80).

У другому розділі «Організаційно-методичні засади формування готовності майбутніх керівників вокальних ансамблів до творчої взаємодії з музичним колективом» обґрунтовано організаційно-педагогічні умови формування готовності майбутніх керівників вокальних ансамблів до творчої взаємодії з учасниками колективу; здійснено моделювання процесу формування готовності майбутніх керівників вокальних ансамблів до творчої взаємодії з музичним колективом; подано методику формування готовності майбутніх керівників вокальних ансамблів до творчої взаємодії з колективом.

Зазначимо, що до організаційно-методичних засад формування готовності майбутніх керівників вокальних ансамблів до творчої взаємодії з колективом, розроблених Ю.О. Савченко відносимо: структуру і зміст готовності керівників вокальних ансамблів до творчої взаємодії з колективом; структурно-компонентну модель формування готовності майбутніх керівників вокальних ансамблів до творчої взаємодії з колективом, яка визначає напрями моделювання означеного процесу; методику та організаційно-педагогічні умови, які визначають засоби і умови реалізації процесу формування готовності майбутніх керівників вокальних ансамблів до творчої взаємодії з колективом; визначені критерії, їх показники і рівні, які дозволяють оцінити ефективність сформованості готовності майбутніх керівників вокальних ансамблів до творчої взаємодії з колективом.

До наукових здобутків авторки у цьому розділі можна віднести: узагальнення рис вокально-ансамблевого колективу (с.88); визначення та обґрунтування організаційно-педагогічних умов формування готовності майбутніх керівників вокальних ансамблів до творчої взаємодії з учасниками колективу (с. 92); узагальнення закономірностей формування готовності майбутніх керівників вокальних ансамблів до творчої взаємодії з учасниками колективу (с.105); визначення функцій керівника ансамблю при взаємодії з творчим колективом (с. 105–106) та аналіз стилю управління ансамблем (с. 107– 108); розроблену структурно-компонентну модель формування готовності майбутніх керівників вокальних ансамблів до творчої взаємодії з колективом (с. 100); визначення критеріїв сформованості готовності керівників вокальних ансамблів до творчої взаємодії з учасниками колективу та їх показників (с.111–113). До наукових надбань також відносимо авторську поетапну методику формування готовності майбутніх керівників вокальних ансамблів до творчої взаємодії з музичним колективом, що реалізовувалася за трьома напрямками – вдосконалення особистісних якостей керівника вокального ансамблю; реалізація алгоритму, що забезпечує спільну творчу роботу над музичним твором; система заходів щодо формування сприятливого психологічного клімату в колективі ансамблістів (п. 2.3),

визначення етапів її реалізації, завдань кожного етапу та змісту діяльності (с. 125–128). Підкреслимо, що методика формування готовності до творчої взаємодії складається з обґрунтованих авторкою трьох етапів: організаційно-дослідницького (адаптивного), розвивального (періоду акумуляції) та конструктивно-рефлексивного (періоду генерації) (с. 125).

У третьому розділі «Експериментальна робота з формування готовності майбутнього керівника вокального ансамблю до творчої взаємодії з музичним колективом» подано результати констатувального етапу експерименту; формувального та контрольного етапів експериментальної роботи.

Експериментальна робота проведена відповідно до мети дослідження, а її результати підтверджують ефективність як актуальність вибору проблеми дослідження (констатувальний етап експериментальної роботи), так і ефективність організаційно-методичних засад (методика, умови, критерії) формування готовності майбутніх керівників вокальних ансамблів до творчої взаємодії з колективом, розроблених авторкою (формувальний етап експериментальної роботи).

Загальні висновки логічно узагальнюють результати дослідження та виконання поставлених завдань.

8. Дотримання академічної доброчесності

Знайомство з текстом дисертаційного дослідження дозволяє констатувати, що Савченко Юлія Олександрівна дотрималась правил академічної доброчесності, в тексті не знайдено некоректного цитування, ознак запозичень і плагіату. Дисертаційна робота є самостійним завершеним науковим дослідженням, що відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України до змісту і оформлення дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

9. Дискусійні положення та зауваження

Принципових зауважень щодо структури, змісту, концепції дослідження і її реалізації, основних положень і висновків дисертації немає.

Оцінюючи загалом позитивно наукове і практичне значення отриманих дисертанткою результатів, вважаємо за необхідне висловити зауваження і побажання з окремих положень дисертаційного дослідження.

1. Метою дослідження дисертації було обґрунтування організаційно-методичних засад формування готовності майбутніх керівників вокальних ансамблів до творчої взаємодії з музичним колективом. Авторкою дисертації розроблені такі засади, що

включають структуру і зміст готовності керівників вокальних ансамблів до творчої взаємодії з колективом; структурно-компонентну модель цього процесу; методику та організаційно-педагогічні умови формування готовності керівників вокальних ансамблів до творчої взаємодії з колективом; критерії, їх показники і рівні. Всі ці складові розглядаються детально у дисертації. Разом тим бракує цілісності представлення організаційно-методичних засад у розділі 2 і загальних висновках.

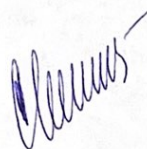
2. Усталено педагогічний експеримент включає констатувальний і формувальний етапи. Вважаємо, що контрольний етап експерименту, виокремлений у дисертації, враховуючи його цілі, варто було б включити до формувального етапу експериментальної роботи.
3. Сьогодні існує чимало дискусій навколо понять «компетентність» і «компетенція». У роботі авторка вживає поняття «компетенція» (с. 39–40). Варто було б пояснити, чому саме обирається таке поняття. На наш погляд, у тому контексті, у якому це поняття вживається на с. 39–40 дисертації, більш науково виваженим було б поняття «компетентність».
4. На наш погляд, у підрозділі 1.2 логічно було б на початку подати теоретичний матеріал щодо поняття «ансамбль», історичних аспектів виникнення вокального ансамблю, а потім – аналіз програми «Методика роботи з вокальним ансамблем». Крім того, зміст роботи набув би більшої глибини, якщо було б проаналізовано декілька програм з методики роботи з вокальним ансамблем різних вишів України.
5. У таблиці 2.1 узагальнено характерні риси вокально-ансамблевого колективу, що становить певну наукову цінність. На наш погляд, до цієї характеристики доцільно було б додати: назву ансамблю (за кількістю учасників), напрям діяльності (професійний, навчальний, аматорський), різновид вокального ансамблю (однорідний мішаний).
6. Вважаємо недоцільним представлення переліку організаційно-педагогічних умов, які підсилюють ефективність методики формування готовності майбутніх керівників вокальних ансамблів до творчої взаємодії з учасниками колективу, після мети дослідження.
7. У роботі зустрічаються мовленнєві і стилістичні помилки.

10. Загальний висновок і оцінка дисертації

Цілісний аналіз дисертаційного дослідження Савченко Юлії Олександрівни «Формування готовності майбутніх керівників вокальних ансамблів до творчої взаємодії з музичним колективом» та опублікованих здобувачкою наукових праць дає підстави для висновку, що дисертаційна робота є самостійним і завершеним дослідженням, яке містить наукову новизну, має теоретичне і практичне значення, повністю відповідає обраній спеціальності.

Дисертація Савченко Юлії Олександрівни виконана на достатньо високому науковому рівні, відповідає чинним вимогам п.6-9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 року № 44 (зі змінами), наказом Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», затвердженого Міністерством юстиції України 3.02.2017 р. за № 155/30023, а її автор Савченко Юлія Олександрівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Офіційний опонент –
 доктор педагогічних наук,
 професор, дійсний член
 (академік) НАПН України,
 академік-секретар відділення
 філософії освіти, загальної та
 дошкільної педагогіки
 НАПН України

Світлана СИСОЄВА

Власноручний підпис
 стверджую
 Начальник загального відділу
 Національної академії педагогічних
 наук України

